

Les últimes lletres

Reflexions per als presents i per als absents

VILA, Pep.

El jardí de les paraules.

Llibres dels Quatre Cantons. CCG Edicions.

Girona, 2001. 95 pàgines.

En el colofó d'aquest jardí de mots de Pep Vila llegim que el seu aplec de reflexions està adreçat als presents i als absents. A la pàgina 20 trobem el perquè d'aquesta dedicatòria: «Algú va deixar escrit que les lletres de motlle que formen els llibres van ser inventades perquè nosaltres poguéssim conversar amb els absents». És a dir, aquest llibre és com un diàleg que pren per interlocutors, per una banda, els artistes de la paraula que han marcat l'experiència lectora de l'autor nascut a Celrà (els absents), i per l'altra els presents que compartim amb Vila l'entorn físic, social i cultural de passat, present i futur entrellucat d'aquest nostre país i les seves circumstàncies.

Com deia, *El jardí de les paraules* és un aplec de proses. La seva extensió és diversa i de caràcter heterogeni, però podem apuntar unes parets mestres pel que fa a la temàtica. A través del filtre dels ulls d'observador atent de Pep Vila, llegim interessants reflexions sobre qüestions tan diverses com la quotidianitat, les relacions amoroses, la sexualitat o la llengua i el país. Els seus comentaris de vegades són d'erudit, com el de la pàgina 60 en què reflexiona sobre la relació home-dona a partir d'una inscripció hebraica d'interpretació cabalística trobada al segle XVIII. En ocasions els seus fragments ens recorden els aforismes dels seus admirats Montaigne, Pla o Fuster (és el cas de: «L'erotisme és potser l'activitat humana que dona la mesura més exacta de la fugacitat de la vida»), i en altres passatges ens fa conèixedors de sucoses anècdotes, com aquella en què conta el sistema del poeta Brossa per estalviar-se els segells de les seves trameses. Altres autors valorats per Vila es fan presents en el llibre a través de citacions o parafrasis de frases seves: entre altres cita Camus, Sartre, Proust, Stevenson, Dante, Bobbio, Celme, March o Yeats. Convé apuntar també que si bé en el text predominen les referències a la realitat, Vila també recorre a la ficció: entre les pàgines 55 i 57 hi ha transcrita una reeixida recreació del paral·lelisme

entre una determinada conducta humana i la característica que fa famós cert insecte.

En definitiva, *El jardí de les paraules* és un interessantíssim repertori d'observacions d'aquells que només poden aspirar a escriure els que han educat la mirada perquè observi literàriament la realitat.

Josep Agustí

Quan els tòpics es desinflen

SANTAEULÀLIA, J. N.

Pagodes i gratacels.

Columna de Viatge.

Barcelona, 2001. 272 pàgines.

Els llibres sobre el Japó i la seva cultura formen part essencial del que s'anomena l'orientalisme. En el món anglosaxó, i sobretot als EUA, les universitats tenen grans especialistes en els departaments d'estudis orientals des de fa molts anys. Hi ha tota una tradició molt ben travada i amb noms i personatges de gran relleu. A Europa també n'hi ha, tot i que en menor escala. Al nostre país, però, són molt escassos.

El llibre de J. N. Santaaulàlia *Pagodes i gratacels* és fruit d'una estada de tres mesos al Japó. Tres mesos potser és molt per a un viatge, però és molt poc per copsar en profunditat la complexitat i subtilitat de la societat i la cultura d'un país. La del món nipó, de tanta transcendència econòmica, religiosa, política, artística, cultural i industrial, potser és de les que necessiten més temps. Els grans especialistes americans hi dediquen tota la vida, hi viuen anys i anys, i de vegades només acaben escrivint sobre un aspecte parcial i molt concret del puzzle nipó. Santaaulàlia s'enfronta, doncs, a una tasca d'una gran dificultat. Si abans ja ens havia ofert un treball molt acurat, la traducció d'uns *haiku* amb molt d'encert, *Marea baixa*, ara ens dibuixa el país en tota la seva vastitud i des de vessants molt diversos. Aspectes trivials i raons essencials, costums, curiositats, detalls i filosofies, llengua i gastronomia, tot té en Santaaulàlia un observador atent i apassionat, sempre ple de curiositat, que esprem els tres mesos de la seva estada japonesa fins a l'última gota. I ho fa des de la perspectiva del qui es sap atret per aquest país i aquesta cultura, com ho fan els grans orientalistes, potser fins i tot des d'un amor incondicional, entregat, cec. Això li permet des-